

ТАҚРИЗИ МУҚАРРИЗИ РАСМӢ

ба диссертатсия ва автореферати Муродова Парвина Бобочонова дар мавзуи «Таҳлили муқоисавии истилоҳоти ҳарбӣ дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ (дар заминаи фарҳангҳои тафсири)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 10.02.20 – Забоншиносии муқоисавӣ-таърихӣ, қиёсӣ ва муқоисавӣ. – Душанбе, 2024. – 178 с.

Дар замон муосир таҳқиқоти муқоисавӣ-типологӣ дар забоншиносии тоҷикӣ вусъати тоза пайдо кардааст. Миёни таҳқиқоти дузабона баҳши вожашиносӣ, алалхусус, истилоҳот мавқеи хос дорад. Мусаллам аст, ки истилоҳотнигорӣ яке аз ҷузъҳои муҳим ва ҷудонашавандаи низоми забон маҳсуб меёбад ва гуфтан мумкин аст, ки бо таърихи он робитаи ногустани дорад. Маъмулан, ташаккули истилоҳоти як соҳа дар давоми муддатҳои тӯлонӣ ташаккул меёбад ва рушд мекунад ба вижагиҳои рушди таърихию фарҳангӣ, сиёсиву иқтисодӣ ва ғайраи ҷомеаи соҳибзабонон вобастагии калон дорад. Аз ин рӯ, таҳқиқу омӯзиши маҳсули истилоҳоти соҳаи мушаххас ба бисёр масъалаҳои вожашиносӣ равшанӣ меандозад ва ба рушди ояндаи он мусоидат менамояд,

Бо вучуди таҳқиқоти мухталифи истилоҳшиносӣ дар забоншиносии тоҷик ва забоншиносии муқоисавӣ мавзӯи интихобнамудаи Муродова П.Б. дар бобати омӯзиши истилоҳоти ҳарбӣ дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ **аҳаммияти маҳсули илмӣ** дорад, зеро ин зумра таҳқиқот дар ҳар марҳилаи таърихии забоншиносӣ муҳим арзёбӣ гардида, дар даврони муосир тавачҷуҳи бештари мутахассисони соҳаро ба худ ҷалб кардааст ва истилоҳоти ҳарбӣ дар забонҳои интихобнамудаи муаллифи диссертатсия аз нигоҳи вижагиҳои сохторӣ ва баромади онҳо, алалхусус, дар заминаи фарҳангҳои тафсирии ин забонҳои бори аввал сурат мегирад. Унвонҷӯ низ вобаста ба ин ба таври асоснок зикр намудааст, ки “истилоҳ ва истилоҳшиносӣ дар забоншиносии тоҷик таърихи тӯлонӣ дошта, сарчашмаҳои худро аз аҳди қадим касб намудааст. Ба шарофати рушду инкишофи бемайлони забони миллӣ омӯзиш ва таҳқиқи истилоҳоти ҳарбӣ дар забони тоҷикӣ як ангезаи нав пайдо намуд. Бинобар ин, омӯзиши истилоҳоти ҳарбӣ, шарҳу тавзеҳи забоншиносии ин соҳаи забон, таҳлили решашиносии мафҳуми баъзе аз истилоҳоти бостонии форсии тоҷикӣ дар соҳаи қувваҳои мусаллаҳ дар замони Истиқлол аз ҳама бештар диққати забоншиносони тоҷикро ба худ ҷалб намуд» (диссертатсия, с. 8).

Диссертатсияи мавриди тақриз ба ихтисоси **10.02.20 – Забоншиносии муқоисавӣ-таърихӣ, қиёсӣ ва муқоисавӣ** пурру мувофиқат мекунад, зеро дар он масъалаҳои муқоисаи унсурҳои забонии ду забони мушаххас ҷиҳати

муайян намудани умумият ва хусусияти онҳо дар мисоли истилоҳоти ҷарбӣ мавриди таҳлилу баррасӣ қарор гирифта, дар ин замина хулосаҳои асосноки муаллиф чой дода шудаанд, ки ба талаботи ихтисоси номбурда ҷавобгӯ аст.

Навгонии илмӣ диссертатсияи Муродова Парвина Бобочонова дар он зоҳир мешавад, ки дар он барои аввалин бор истилоҳоти ҷарбӣ дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ дар асоси маводи фарҳангномаҳои муосири тафсирии забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ, ҳамчунин вижагиҳои сохторӣ ва баромади онҳо ва роҳу воситаҳои мухталифи истилоҳсозии ҷарбӣ муайян карда шудаанд.

Саҳми шахсии довталаби дараҷаи илмӣ дар он зоҳир мегардад, ки аз ҷониби ӯ аввалин маротиба таҳлили муқоисавии истилоҳоти ҷарбӣ дар заминаи фарҳангҳои тафсирии забони тоҷикӣ ва англисӣ мавриди пажӯҳиш қарор дода шудааст. Ғайр аз ин, кори таҳқиқотии мазкур натиҷаҳои таҳлилҳои асосноку бесобиқаи анҷомдодаи муаллифро дар тӯли 7 сол дар асоси маводди илмӣ амалӣ ҷиҳати шарҳу тавзеҳи этимологии истилоҳоти ҷарбӣ дар забонҳои мавриди баррасӣ дар бар гирифтааст, ки дар мақолаҳои ҷопшуда ва гузоришҳои ироанамудаи ӯ дарҷ гардидаанд.

Аҳаммияти назарӣ ва амалии таҳқиқи мазкур дар он аст, ки хулосаву натиҷаҳои назариявии бадастомада заминаҳои илмӣ омӯзиши мавзӯро тақвият бахшида, ба таҳқиқи фарогири он дар марҳилаҳои минбаъда мусоидат менамояд. Маводди амалии диссертатсия метавонад барои мутахассисони соҳаи истилоҳот, забоншиносони муқоисавӣ, тарҷумашиносӣ муфид бошад ва хангоми таҳияи луғатномаҳои тафсирий ва соҳавӣ метавонад истифода гардад.

Муродова Парвина Бобочонова, ҳамчунин, дар радиёи мақсад ва вазифаҳои дақиқ **нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшавандаро** дар 5 банд тасвир намуда, муҳтавои диссертатсия ва масъалагузорӣ ва баъзе мавридҳои натиҷагириҳои худро дар таҳқиқи вижагиҳои умумӣ ва хусусии истилоҳоти ҷарбӣ аз нигоҳи сохтор ва баромади онҳо дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ дар онҳо дарҷ намудааст.

Диссертатсияи Муродова Парвина Бобочонова аз муқаддима, тавсифи умумии таҳқиқ, 3 боб, 31 фасл, хулоса, тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқ, рӯйхати адабиёт ва нашри таълифоти илмӣ дар мавзӯи диссертатсия иборат мебошад.

Дар муқаддимаи диссертатсия муаллиф аксарияти бахшҳои дастгоҳи илмӣ таҳқиқро аз рӯйи талаботи Тартиби барасмиятдарории диссертатсия ва автореферат, ки аз ҷониби Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ, гардидааст, танзим намудааст.

Боби якуми диссертатсия – «Асосҳои назариявии таҳлил ва омӯзиши муқоисавии истилоҳоти ҷарбӣ дар забонҳои гуногунсохтор» аз ҳафт фасл

иборат аст. Дар боби мазкур умдатан масъалаҳои назариявии марбут ба мавзӯи дисертатсия, аз ҷумла, асосҳои пажӯҳиши истилоҳоти ҷарбӣ дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ, шарҳи мафҳумҳои “истилоҳ” ва “истилоҳшиносӣ”, инъикоси он дар забоншиносии тоҷик ва рус ва ҳамчунин омӯзиши назарияи истилоҳшиносӣ дар даврони муосир ва таърихи таҳқиқи истилоҳоти ҷарбӣ дар забонҳои мавриди таҳқиқ таҳлилу баррасӣ гардидаанд. Бинобар қайдҳои муаллиф дар ин боб, ташаккул ва таҳаввулоти истилоҳоти ҷарбӣ дар забонҳои тоҷикиву англисӣ таърихи тулонӣ дошта, аз даврони аввали ташаккули забон сарчашма мегирад. Тавре ки маълум аст, таҳаввулоти босуръати соҳаҳои мухталифи илм дар замони муосир, аз ҷумла дар соҳаи истилоҳоти ҷарбӣ ва шоҳаҳои мухталифи он, дар алоқамандӣ бо такмили тадвини андешаҳо ва тақомули низоми истилоҳоти ҷарбӣ ба амал меояд. Дар рафти баррасии масъалаҳои назариявии мавзӯи муаллифи дисертатсия ба корҳои илмӣ-таҳқиқотии олимони соҳа (К.Ч. Даниленко, А.А. Реформатский, С. Д. Лотте, А.В. Суперанская, В. De Besse, В. Nkwenti-Azeh, А. Rey, Ҳ. Пичтва, Ҷ. Драскау, Д. Саймуддинов, С. Сулаймонов, С. Назарзода, М. Қосимова, А. Мамадназаров, М.Ҳ. Султон ва дигарон) таъя ва ишораҳо анҷом медиҳад. Дар натиҷаи таҳлилу тавзеҳи ақидаҳои олимони истилоҳшинос унвонҷӯ чунин хулосагирӣ мекунад, ки мавриди омӯзиши ҳамачониба қарор додани истилоҳоти забони тоҷикӣ дар муқоиса бо забони англисӣ дар оғози асри нав суръати тоза пайдо намуда, чандин рисолаҳо ва таҳқиқот оид ба истилоҳоти соҳавии забони тоҷикӣ, муқоисаи вожаву истилоҳосозӣ ва вижагиҳои сохторӣ-маъноии истилоҳоти забони тоҷикӣ ва бо забонҳои дигар ба миён омаданд. Дар умум, унвон ва муҳтавои тамоми фаслҳои боби якум бо ҳам алоқаманд буда, мақсаду вазифаҳои онро фаро гирифтаанд.

Боби дуюми дисертатсия таҳти унвони **“Шарҳу тафсири маъноии истилоҳоти ҷарбӣ дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ”** 9 фаслро дар бар гирифта, чунон ки аз мутолиаи дисертатсия бармеояд, ба таҳлили масъалаҳои ҷанбаи калимасозии истилоҳоти ҷарбӣ бахшида шудааст, ки дар он усулҳои асосии калимасозӣ ва шарҳу тафсири истилоҳоти ҷарбӣ, аз ҷумла истилоҳоти сода, сохта, мураккаб ва ибора-истилоҳоти ҷарби дар ду забон ба қалами таҳлил кашида шудаанд. Роҷеъ ба аҳамиятнокии ин бахши кори худ сухан ронда, довталабт дараҷаи илмӣ қайд менамояд, ки усулҳои истилоҳсозӣ, меъёрҳои интихоби истилоҳоти ҷарбӣ дар забонҳои тоҷикиву англисӣ ниёз ба таҳқиқи махсус доранд ва бояд дар асоси дастовардҳои илмии забонҳои тоҷикиву англисӣ сурат гирад. Воқеан, ҳарчанд забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ ба гурӯҳҳои чудоғона дохил мешаванд, вале ҳар ду дар як оилаи бузурги забонҳо қарор доранд ва сохтори дастурии истилоҳот дар ин забонҳо хусусиятҳои умумӣ ва фарқкунанда дорад.

Бояд тазакур дод, ки ҳангоми таҳлили нуктаҳои истилҳозӣ унвонҷӯ ба дастовардҳои муҳаққиқони забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ таъя менамояд (В. Адамс, Ҳ. Марчанд, О. Есперсон, И. Плач, М.Д. Степанова, Г.О. Винокур, О.Д. Мешков, Е.С. Кубрякова, П.М. Карашук, В.С. Расторгуева, С. Назарзода, М.Ҳ. Султон ва ғайра).

Дар фаслҳои боби мазкур муаллиф намунаҳои болозикри истилоҳотро аз лиҳози сохтор бо мисолҳои мушаххаси ду забон ба таври муфассал таҳлил намуда, ба хулосаҳои мантиқӣ мерасад, ки ҷавобгӯ ба талаботи корҳои илмӣ таҳқиқотӣ мебошанд. Аз ҷумла таъкид карда мешавад, ки истилоҳоти ҳарбии сода асосан вожаҳои мебошанд, ки дар заминаи калимаҳои маъмулии забон ба вучуд омадаанд, яъне калимаҳои маъмулии забон мақоми истилоҳиро касб намудаанд ва аз як реша иборатанд (сипоҳ, лашкар, аскар, гурд, ҷанг, ҳарб, солор, камон, найза ва ғ.; atom, rocket, bomb, tank, enemy, tent, war ва ғ.).

Вожаҳои ҷудогоноро ба таври муфассал таҳлил намуда, омилҳои иқтибос ва қорбасти шудани онҳоро бо ишора ба манбаъҳои фарҳангшиносӣ нишон медиҳад, чунончи: истилоҳи “сипоҳ” дар баробари вожаи “лашкар” бисёр истифода шудааст, аммо дақиқу равшан намудани чунин воқеият, ки аз истилоҳоти зикршуда кадоме аз онҳо ба маънои армия - войска ва ё дивизия омадааст, норавшан аст. Муҳаққиқони соҳа ҷиҳати шарҳу баёни истилоҳоти мазкур ҳар як аз диду назари хеш нигариста андешаҳои хешро ба таври мухталиф баён намудаанд. Дар робита ба ин масъала аз шарҳи муаллифи “Фарҳанги Рашидӣ” чунин бармеояд, ки истилоҳи “сипоҳ” қолаби муҳаффафи “аспоҳ” ё “испоҳ” аст: “Испоҳ ва испоҳ” лашкар аст ки ... “Фарҳанги Нафисӣ” дар масъалаи ин калима чунин овардааст: ... ва он اسپох аст ва дар “Авесто” онро ба порсии бостон “спада” гӯянд, ки маънии “размиёни пиёда”-ро дорад [Бурҳони қотеъ, с. 118]. Дар забони тоҷикӣ дар баъзе ҳолатҳо аз муарраби калимаи “лашкар” яъне “аскар” низ истифода кардаанд.

Гурӯҳҳои сохтори дигари истилоҳоти ҳарбӣ низ бо ҳамин тартиб дар ин боб таҳлил гардида, ба сарчашмаҳои фарҳанг ва луғатномаҳои тафсири ишораҳо ҷой дода шудааст.

Мулоҳизаҳои муаллифи диссертатсия ҷолиби диққатанд, ки забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ марҳилаҳо, давраҳои ташаккул ва тақомули таърихӣ хоси худро дошта, сохтори таркиби луғавӣ ва низоми истилоҳотии онҳо ба таърихи ташаккул ва рушду инкишофи ҳаёти илмиву фарҳангӣ, сиёсӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии мардумаш робитаи ногусастанӣ дорад. Истилоҳозӣ яке аз воситаҳои асосӣ ва роҳи усулҳои ғанӣ гардидани таркиби луғавии ҳар забон, аз ҷумла забонҳои англисӣ ва тоҷикӣ мебошад.

Боби сеюми диссертатсия таҳти унвони **“Шарҳи тавзеҳи этимологии истилоҳоти ҳарбӣ дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ”** аз 2 фасл ва 13 зерфасл

иборат аст. Дар он, чунон ки баррасии диссертатсия собит месозад, шарҳи этимологии истилоҳоти ҷарбӣ дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ дар алоҳидагӣ дар гурӯҳҳои аслий (сипоҳ, лашкар, савор, гурд, набард, разм, чанг, гурӯҳ, номбардор, найза, теғ, тир ва ғ.) ва иқтибосӣ дар забон тоҷикӣ, аз ҷумла иқтибосот аз забонҳои арабӣ (ҳарба, аслиҳа, маллоҳ ва ғ.) русӣ (армия, база, бандит, баталон, батарея, бункер ва ғ.), лотинӣ (майор, генерал, генералиссимус ва ғ.), юнонӣ (ракетодром, космодром, тактика, зона ва ғ.), фаронсавӣ (десант, дивизия, артиллерия ва ғ.), олмонӣ (рокзак, ракета, солдат, комендатура ва ғ.), англисӣ (бункер, мичман, блокада ва ғ.) ва, ҳамчунин, истилоҳоти ҷарбии аслий дар забони англисӣ (tank, sniper, scope ва ғ.) ва иқтибосот аз забонҳои лотинӣ (radius, casus, pistoletto, major, general ва ғ.), юнонӣ (butyan, sumbalan, emblema, cosmodram ва ғ.), фаронсавӣ (casque, poste, attack, avantgard ва ғ.), олмонӣ (stabs+ottirier, rucksack, officer ва ғ.) фароҳам омадааст.

Уновонҷӯ дар натиҷаи таҳлилу баррасии вижагиҳои иқтибоси истилоҳоти ҷарбӣ аз забони англисӣ ба забони тоҷикӣ хулосагирӣ мекунад, ки Истилоҳоти ҷарбии англисии ба забони тоҷикӣ воридгардида, мафҳумҳои мухталифи ҷарбиرو ифода намуда, ба қонуну қавоиди овозӣ ва дастурии забони тоҷикӣ мувофиқ шудаанд. Истилоҳоти ҷарбии англисӣ дар забони тоҷикӣ 0,7 дар садро ташкил медиҳад.

Чунон ки муаллифи диссертатсия дуруст қайд менамояд, истилоҳоти ҷарбӣ дар тамоми забонҳо дида мешаванд. Дар натиҷаи рушду такомули техника ҳамаҷӯза калимаву истилоҳоти нав ба миён меоянд. Ҳар андешаи нави маънавӣ ва ҳар падидаи тозаи моддӣ, ки дар ҷомеа пайдо мешавад, тағйироти куллие дар луғат ва истилоҳоти забон падида меоварад. дар таърихи забоншиносӣ забоне нест, ки дар таркиби луғавии он калима-истилоҳоти иқтибосӣ ворид нагардида бошад. Воридшавии истилоҳоти ҷарбии фаронсавӣ ба забони тоҷикӣ, пеш аз ҳама дар натиҷаи муносибатҳои иқтисодӣ, сиёсӣ ва фарҳангӣ ба миён омадааст.

Хулосаи диссертатсияи Муродова Парвина Бобочонова тибқи талаботи танзими хулосаи корҳои илмӣ-таҳқиқотӣ тасвир шуда, натиҷаҳои асосии таҳқиқи муаллифро дар 13 банд ҷамъбаст кардааст. Таносуби ҳар як банди хулоса бо таълифоти муаллифи диссертатсия нишон дода шудааст. Бандҳои хулосаи қори илмӣ муҳтаво ва масъалаҳои баррасишудаи бобу фаслҳои онро фаро гирифтаанд.

Тавсияҳои муаллиф оид ба татбиқи амалии натиҷаҳои таҳқиқ мантиқан дуруст оварда шуда, самту соҳаҳои асосии истифодаи дастовардҳои диссертатсияро нишон додаанд.

Рӯйхати адабиёт дар 241 банд оварда шуда, аз адабиёти илмӣ бо забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ, фарҳангҳои луғоти сершумор ва захираҳои интернетӣ таркиб ёфтааст, ки аз доираи васеи воситаҳои мутолиаи муаллиф далолат мекунад.

Дар радифи бартариҳои илмию амалӣ ва дастоварду хулосаҳои мусбат диссертатсияи мавриди тақриз баъзе аз норасоӣҳо низ дорад, ки дарчи онҳо ба манфиати кори ояндаи муаллиф хоҳад буд:

1. Вазифаҳои таҳқиқро вобаста ба бандҳои мундариҷа танзим намудан ба мақсад мувофиқ мебуд.
2. Аҳамияти назариявии таҳқиқ тақвият дода мешуд, хуб мебуд.
3. Ба ҷойи транскрипсияи англисии мисолҳои тоҷикӣ овардани тарҷума ва ё муодилҳои онҳо дар забони англисӣ ба мақсад мувофиқ мебуд (масалан, сах. 56 диссертатсия).
4. Шакли истинодҳо яқсон нест. Истифодаи қавсҳо низ тартиби муайян надорад: иқтибосҳои илмӣ бояд дар қавсҳои мураббаъ ва ишора ба мисолҳои бояд бо қавсҳои оддӣ ишора карда шаванд.
5. Тарҷумаи русии автореферат низ аз хатогиҳои имлоиву дастурӣ орӣ нест (с. 9, 11, 16 ва ғ.). Ҳамчунин муҳтавои баъзе бахшҳои дастгоҳи илмӣ аз ҳамдигар фарқ дорад.
6. Дар диссертатсия ва автореферат нуқсонҳои имлоӣ, дастурӣ ва ғайра ба мушоҳида мерасанд (сах. 11, 12, 14, 18, 155 ва ғ.). Аз ҷумла, тартиби танзими фаслҳои диссертатсия аз нигоҳи техника баъзе номувофиқатӣ дорад ва саҳифаҳо низ мувофиқат намекунанд (Боби 2, фаслҳои 2.8. ва 2.9.).

Дар умум, эродҳои болозикр арзиши назариявӣ ва амалии таҳқиқро коҳиш намедиханд ва моҳияти тавсиявӣ.

Дар 10 мақолаи илмии довталаби дараҷаи илмӣ, ки 7-тои онҳо дар маҷаллаҳои илмии тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таъъ расидаанд, мундариҷаи асосии кори илмӣ-таҳқиқотии мавриди тақриз таҷассум ёфтааст.

Автореферати диссертатсия муҳтавои асосии диссертатсияро инъикос менамояд. Мутолиа ва тақризи муҳтавои диссертатсияи мазкур собит сохт, ки он ба шиносномаи ихтисоси 10.02.20 – Забоншиносии муқоисавӣ-таърихӣ, қиёсӣ ва муқоисавӣ комилан мувофиқат дорад. Вобаста ба аҳамияти назариявӣ ва амалии худ диссертатсия ба меъёр ва талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ мебошад.

Хулоса, диссертатсияи Муродова Парвина Бобочонова дар мавзӯи «Таҳлили муқоисавии истилоҳоти ҳарбӣ дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ (дар

заминаи фарҳангҳои тафсири)» ба талаботи бандҳои 31, 33, 34 ва 35-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти № 267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ буда, муаллиф сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 10.02.20 – Забоншиносии муқоисавӣ-таърихӣ, киёсӣ ва муқоисавӣ мебошад.

Муқарризи расмӣ:

доктори илмҳои филологӣ,
профессори кафедраи забоншиносии
муқоисавӣ ва назарияи тарҷумаи
Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои
хориҷии Тоҷикистон ба номи
Сотима Улуғзода

«28» феввали соли 2025.

Турсунов Ф.М.

Суроға: 734064, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Душанбе, н. Сино
кӯчаи Н.Ганҷавӣ, бинои 464/2, хонаи 48
Тел.: (+992) 93-577-20-37
E-mail: fayzbakhsh@rambler.ru

Имзои Турсунов Фаёзҷон Мелибоевичро
тасдиқ мекунам

Сардори Раёсати кадрҳои ва корҳои махсуси
Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои
хориҷии Тоҷикистон ба номи
Сотим Улуғзода

Ҷусупова Бибиҷон Ғаниҷоновна

Суроға: 734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Душанбе, кӯчаи Муҳаммадиев 17/6
Телефон: (+992-37) 232-50-00
Сомонаи расмӣ: www.ddzt.tj
«28» феввали соли 2025.